

Trestný čin znásilnění

Trestného činu znásilnění se dopustí ten, kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí jiného (dříve jen ženu k souloži), nebo kdo k takovému činu zneužil její či jeho bezbrannosti. K naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu bez dalšího nestačí, pokud se obviněný dopustí pohrůžky násilí - nespecifikované - která směřovala k tomu, aby se poškozená svlékla.

Trestného činu znásilnění se dopustí ten, kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí jiného (dříve jen ženu k souloži), nebo kdo k takovému činu zneužil její či jeho bezbrannosti. K naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu bez dalšího nestačí, pokud se obviněný dopustí pohrůžky násilí - nespecifikované - která směřovala k tomu, aby se poškozená svlékla.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tdo 330/2003, ze dne 1.4.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 1. dubna 2003 o dovolání, které podal obviněný R. T., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 7 To 172/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 7 T 181/2001, tak, že se podle § 265k odst. 1 tr. řádu zrušují usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 7 To 172/2002, a to v části týkající se bodu 2. výroku o vině a výroku o trestu rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, a současně i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, v bodě 2. výroku o vině a výroku o trestu. V ostatním zůstávají tato rozhodnutí nezměněna. Podle § 265k odst. 2 tr. řádu se zrušují také další rozhodnutí na zrušené části uvedeného usnesení a rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. řádu se přikazuje Městskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný R. T. byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, uznán vinným trestnými činy porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. (ve znění účinném do 30. 6. 2002), kterých se dopustil jednáním popsáním v bodě 1. výroku o vině tohoto rozsudku, tedy tím, že dne 2. 7. 2000 kolem 16.55 hod. v B., ul. P. 27b, násilím vnikl do bytu č. 16 užívatelky A. Ř., a to tak, že ramenem vyrazil dveře a v bytě následně chytil pod krkem J. H., kterému vyhrožoval, že ho zabije. Současně byl obviněný R. T. uznán vinným trestným činem znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. (ve znění účinném do 30. 4. 2001), kterého se dopustil jednáním popsáním v bodě 2. výroku o vině zmíněného rozsudku, tedy tím, že dne 23. 1. 2001 v časných ranních hodinách v B. na ul. P. 10 ve svém bytě donutil I. T. pod pohrůžkou násilí k tomu, aby se svlékla, a poté na ní vykonal pohlavní styk.

Za to byl obviněný podle § 241 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 27 měsíců, k jehož výkonu byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Citovaný rozsudek Městského soudu v Brně napadl obviněný R. T. odvoláním, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 7 To 172/2002, podle § 256 tr. řádu jako nedůvodně zamítl. Opis uvedeného usnesení byl obviněnému doručen dne 10. 7. 2002, jeho obhájci dne 9. 7. 2002 a příslušnému státnímu zastupitelství dne 4. 7. 2002.

Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Brně podal obviněný R. T. dne 25. 7. 2002 prostřednictvím svého obhájce dovolání, a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Obviněný uvedl, že podle jeho názoru ve věci dříve činné soudy nesprávně zhodnotily svědecké výpovědi, čímž došlo k porušení zásad platných pro trestní řízení v jeho neprospěch. Jak dále zdůrazňuje, v průběhu řízení nebyla vyslechnuta jím navrhovaná svědkyně B. S. a nebyl vypracován revizní znalecký posudek k osobě poškozené, což obviněný považuje za právní pochybení. Ke skutku popsanému pod bodem 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně obviněný uvádí, že podle něj existují ve výpovědích svědků rozpory, které dále rozebírá. Obdobně rozebírá svědecké výpovědi a znalecký posudek týkající se druhého skutku, provádí jejich hodnocení a dovozuje z nich vlastní verzi průběhu skutkového děje. Současně se obviněný domnívá, že celý případ byl nesprávně právně posouzen, protože v jeho jednání měl být spatřován zřejmě jen trestný čin omezování osobní svobody.

Závěrem podaného dovolání obviněný R. T. navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně i jemu předcházející rozsudek Městského soudu v Brně a aby věc vrátil Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení. Současně obviněný navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodl o odkladu nástupu výkonu jemu uloženého trestu odnětí svobody do doby rozhodnutí o dovolání.

Nejvyšší státní zástupkyně se k podanému dovolání obviněného R. T. do dne vydání tohoto usnesení nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. řádu) především zkoumal, zda má podané dovolání všechny obsahové a formální náležitosti, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům:

Podle § 265a odst. 1 tr. řádu lze dovoláním napadnout pouze pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. V posuzovaném případě je napadeným rozhodnutím usnesení Krajského soudu v Brně jako odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto odvolání obviněného R. T. podané proti rozsudku, kterým byl tento obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. řádu]. Proti takovému druhu rozhodnutí je dovolání obecně přípustné. Dovolání podal obviněný prostřednictvím obhájce JUDr. V. V., bylo proto podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b) a odst. 2 tr. řádu. K podání dovolání došlo u Městského soudu v Brně dne 25. 7. 2002, tj. v místě a ve lhůtě podle § 265e tr. řádu.

V dovolání musí být dále uvedeno, z jakých důvodů je rozhodnutí napadáno, a to s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo 265b odst. 2 tr. řádu, o které se dovolání opírá (§ 265f odst. 1 tr. řádu). Obviněný poukazuje na důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, tedy na to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Proto se Nejvyšší soud zaměřil na posouzení oprávněnosti tohoto uplatněného dovolacího důvodu. Pokud jde o námitku nesprávného právního posouzení, resp. námitku, že skutky měly být posouzeny podle jiného ustanovení trestního zákona, může být taková vada úspěšně namítána prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Protože v části dovolání obviněného R. T., která se vztahuje k bodu 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně a opírá se skutečně o námitku nesprávného právního posouzení skutku, Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů k odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i odst. 1 tr. řádu, přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. řádu zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení Krajského soudu v Brně, a to v rozsahu a ze zmíněného důvodu uvedeného v dovolání, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že v tomto rozsahu je podané dovolání částečně důvodné. K uvedenému závěru o důvodnosti podaného dovolání dospěl Nejvyšší soud na podkladě následujících skutečností.

V rámci konkretizace dovolacího důvodu obviněný R. T. v dovolání k problematice týkající se bodu 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně uvedl, že celý případ byl nesprávně právně posouzen, protože v jednání obviněného mohl být spatřován jen trestný čin omezování osobní svobody, přičemž současně je obviněný toho názoru, že se skutkový děj odehrál jiným způsobem, než jak zjistily a uzavřely soudy činné dříve ve věci.

Nejvyšší soud především považuje za nutné k námitce obviněného týkající se pochybení ve skutkových zjištěních uvést, že jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 tr. řádu, důvodem dovolání nemůže být samo o sobě nesprávné skutkové zjištění, neboť takový důvod zde zahrnut není. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. řádu). Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou k přezkoumávání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. řádu).

Proto při posuzování oprávněnosti tvrzení o existenci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. V trestní věci obviněného R. T. to pak znamená, že pro dovolací soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož obviněný spáchal skutky tak, jak je uvedeno v rozsudku soudu prvního stupně, s jehož skutkovými závěry se ztotožnil i soud odvolací. V tomto rozsahu tedy obviněný podal dovolání z jiného důvodu, než jaký ho činí přípustným, a Nejvyšší soud se proto nemohl zabývat skutkovými námitkami obviněného.

Obviněný R. T. však současně v dovolání namítl, že celý případ byl nesprávně právně posouzen, protože podle jeho názoru mohlo jít zřejmě jen o omezování osobní svobody. Aniž by Nejvyšší soud předjímal možnou právní kvalifikaci, tato dovolací námitka obviněného je částečně důvodná ve vztahu ke skutku popsanému pod bodem 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně a posouzenému jako trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. Podstatu tohoto trestného činu spatřoval soud prvního stupně ve skutkových okolnostech, podle nichž obviněný R. T. dne 23. 1. 2001 v časných ranních hodinách ve svém bytě donutil I. T. pod pohrůžkou násilí k tomu, aby se svlékla, a

poté na ní vykonal pohlavní styk. Takto popsany skutek ovšem nenaplnuje všechny zákonné znaky citovaného trestného činu.

Trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. (nyní i dále míněno ve znění účinném do 30. 4. 2001) se dopustil ten, kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutil ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužil její bezbrannosti.

Pokud jde o objektivní stránku zmíněného trestného činu, vzhledem k zjevné absenci znaků zneužití bezbrannosti poškozene přichází v úvahu jen ostatní dvě alternativy jednání obviněného, kterými mohl vykonat s poškozenu soulož a současně se tak i dopustit znásilnění smyslu § 241 odst. 1 tr. zák. Obviněný mohl poškozenu donutit k souloži buď násilím, nebo pohrůžkou bezprostředního násilí.

Městský soud v Brně jako soud prvního stupně, s jehož názorem se ztotožnil i soud odvolací, jednání obviněného R. T. podle právní věty obsažené ve výroku o vině prvostupňového rozsudku kvalifikoval tím způsobem, že obviněný násilím donutil ženu k souloži, ač v popisu skutku použil formulace, podle níž poškozenu donutil „pod pohrůžkou násilí“. Již tím se dostaly do rozporu skutkové závěry a jejich právní posouzení.

Nejvyšší soud je navíc toho názoru, že skutek, tak jak je popsán, nelze právně hodnotit jako trestný čin znásilnění. K naplnění zákonného znaku spočívajícího v násilném donucení poškozene k souloži by totiž z popisu útoku muselo být mimo jiné zjevné, že obviněný použil svoji fyzickou sílu, a to k eliminaci odporu poškozene za účelem dosažení soulože. Z bodu 2. výroku o vině předmětného rozsudku, tedy z popisu posuzovaného skutku, v němž si Městský soud v Brně výrazně vypomohl právními pojmy, přitom takový průběh skutkového děje nevyplývá, neboť obviněný se měl dopustit toliko pohrůžky násilí, která navíc směřovala především k tomu, aby se poškozene svlékla. Vyjádření jakéhokoli způsobu či formy násilí, které by obviněný použil vůči poškozene, zde uvedeno není.

Jednání obviněného přitom nelze právně posoudit ani za použití druhého zmíněného alternativního znaku trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., tedy jako pohrůžku bezprostředního násilí. Především by musela být dána bezprostřednost hrozícího násilí, která existuje v případě, jestliže pachatel pohrozí násilím, jež má být realizováno ihned, pokud se oběť nepodvolí jeho požadavkům. Při posuzovaném incidentu však podle výše citovaného popisu skutku obviněný R. T. uplatnil vůči poškozene I. T. toliko pohrůžku násilím, nikoli kvalifikovanou pohrůžku ve smyslu § 241 odst. 1 tr. zák., která je podmíněna znakem bezprostřední hrozby. Navíc podle tohoto popisu skutkových okolností uvedená pohrůžka směřovala spíše k donucení poškozene k tomu, aby se svlékla, a nikoli k vykonání soulože proti její vůli.

Na základě shora popsanych skutečností Nejvyšší soud konstatuje, že s ohledem na dosavadní skutková zjištění zatím nelze vyslovit závěr, podle něhož se obviněný R. T. jednáním popsáním pod bodem 2. výroku o vině v rozsudku Městského soudu v Brně dopustil trestného činu znásilnění ve smyslu § 241 odst. 1 tr. zák., neboť skutková zjištění obsažená ve zmíněné části výroku ani v příslušné části odůvodnění takovou právní kvalifikaci neumožňují. Chybí zde totiž takové skutkové okolnosti, z kterých by bylo jednoznačně zřejmé, jakým způsobem obviněný nutil poškozenu, resp. v čem mělo spočívat jeho násilí či pohrůžka bezprostředního násilí, zda ji skutečně nutil k souloži a zda

k této souloži došlo proti vůli poškozené. Bez naplnění těchto zákonných znaků pak nelze učinit právní závěr o spáchání trestného činu znásilnění podle citovaného zákonného ustanovení.

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 7 To 172/2002, které obviněný napadl dovoláním, proto v části týkající se bodu 2. výroku o vině a v návaznosti na to i ve výroku o trestu rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, a současně i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, v bodě 2. výroku o vině a ve výroku o trestu (§ 265i odst. 4 tr. řádu) spočívají na nesprávném právním posouzení skutku, jak s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu tvrdil obviněný.

Po zjištění, že dovolání je v tomto směru opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. řádu zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 7 To 172/2002, v části týkající se bodu 2. výroku o vině a výroku o trestu rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, a současně zrušil i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 8. 2. 2002, sp. zn. 7 T 181/2001, a to v bodě 2. výroku o vině a ve výroku o trestu, přičemž v ostatním zůstávají tato rozhodnutí nezměněna. Podle § 265k odst. 2 tr. řádu Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušené části uvedeného usnesení a rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. řádu přikázal Městskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Městský soud v Brně tak v naznačeném rozsahu (ohledně skutku uvedeného pod bodem 2.) opětovně projedná obžalobu, když především znovu zjistí a posoudí, zda se obviněný R. T. dopustil vůči poškozené I. T. násilí nebo jen pohrůžky, případně o jakou pohrůžku šlo, zda v ní byla hrozba bezprostředním násilím či nikoli, a prostředkem k dosažení čeho mělo být násilí použité obviněným nebo jeho uvedená pohrůžka. Na základě zjištěných skutečností potom tento soud zhodnotí a rozhodne, zda obviněný svým jednáním naplnil potřebné znaky trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., případně trestného činu jiného nebo žádného.

Ve smyslu § 265s odst. 1 tr. řádu je soud prvního stupně, popřípadě i soud odvolací, v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto dovolacím rozhodnutí a je povinen respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 tr. řádu).

Nejvyšší soud se zabýval i dalšími částmi podaného dovolání. V rámci svých námitek proti rozhodnutí o skutku popsánému pod bodem 1. výroku o vině Městského soudu v Brně obviněný R. T. obdobně uvedl, že podle jeho názoru jsou především rozporné výpovědi svědků, přičemž k těmto rozporům se nepřihlíželo, a dovozuje vlastní verzi průběhu skutkového děje. Stejně jako v případě výše zmíněného jednání se domnívá, že mohlo být kvalifikováno toliko jako omezování osobní svobody.

Pokud jde o výhrady obviněného, které se týkají správnosti skutkových zjištění a hodnocení důkazů, Nejvyšší soud se k nemožnosti uplatnění takových námitek dostatečně vyjádřil již výše. K otázce právního posouzení potom Nejvyšší soud konstatuje, že zmíněný útok byl hodnocen správným způsobem. Jak je zřejmé z jeho popisu v bodě 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, obviněný svým jednáním naplnil všechny znaky skutkových podstat trestných činů porušení domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. (ve znění účinném do 30. 6. 2002). Skutkové okolnosti zde uvedené totiž zcela pokrývají zákonné znaky uvedených trestných činů a tomuto právnímu posouzení nelze nic vytknout.

V naznačeném rozsahu proto dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, o který obviněný své dovolání opírá, naplněn není a tudíž je v této části podaný mimořádný opravný prostředek zjevně neopodstatněný.

Protože Nejvyšší soud zrušil výrok o trestu odnětí svobody, uložený původním rozsudkem a protože již bylo započato s výkonem tohoto trestu na obviněném, Nejvyšší soud současně rozhodl podle § 265l odst. 4 tr. řádu o vazbě, přičemž tak učinil samostatným rozhodnutím. Tím odpadl i důvod, aby předseda senátu z podnětu obviněného podle § 265o odst. 1 tr. řádu rozhodoval o přerušení výkonu napadeného rozhodnutí.

Vady napadeného rozhodnutí vytknuté dovoláním a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možné odstranit ve veřejném zasedání v řízení o dovolání, tudíž Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. řádu učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)